

Kedves, régi Budánk egykori utcaké-
pének legfájdalmasabb elszínteledését a
régii házak házjegyeinek, valamint a cé-
géses rőfös-, singes, posztós és vásznas, a
fűszerszamos és a vendégfogadós cégé-
reknek eltűnése okozta.

Mik voltak a házjegyek? Kőbe fara-
gott, színessé mázolt szobrocskák, jelvé-
nyek, címerek, képek, melyek után a há-
zakat elnevezték. Ezek nem azonosak a
cégérekkel. A „házjegy“ (Signet de Mai-
son, Hausmarke) a háznak jegye abból
az időből, amikor a házon látható „nu-
mero“ telekkönyvi szám volt, nem pedig-
len házszám. A házjegyről nevezték el a
házat az analfabetizmus korszakában, a-
mikor így beszéltek Budán az emberek:
„Menjék kigyelmed a Fejér Elefántig,
ott forduljék be balkézről a Zöld Orosz-
lány utcájába, ott látja kend az Arany
Csutorát, attúl a második sarok a Há-
rom Ácslegények háza!“ Ezt megértette
minden írástudatlan kocsis és gyalogpa-
raszt, mert beszélő, minden nyelven a
kép szólásával érthető képirás, valóságos
budai hieroglifa volt a házjegy.

Máig áll még a „Teremtőhöz“ címzett
ház. Jegye, a „Teremtő Uristen“ ott tró-
nol bodri barok felhődunyáin a Vérme-
ző oldalában, az egykori Bornyúszuró
Piarozocskán. A régi „Trombitásház“ új-
módis, vakolatra mázolt budakeszi bom-
bardéros svábot mutató új házjegye is
áll a régi helyén, de alig látszik már. A
Kékgolyóház kék golyóbisát is el fogja
gurigálni a rhanó Suhanc, az új idők
bauhausos szelleme. Védett állapotban áll
a Vastuskóház házjegye, melyről kötetre
való dib-dáb holmit irt össze a képzelet.
Házjegy a tabáni Szarvas is és ezzel
majdnem vége a szomorú lastromnak.
Hol van a többi budai házjegy? A sze-
münk előtt tüntek el. Emlékük már csak
él. Így a kilencven felé topogó budai

őreg budaiak halványodó emlékezetében
kisasszony, Tőke-Klöler Emilia emléke-
zetében, aki a főutcai Arany „ereszt
házjegyű házban született, ott, ahol né-
hai atyja 1824-ben lett lakatosmester. Ő
beszélte el Hárombék Effendi vén írő-
deáknak a Viziváros régi házjegyeit és
rőfös-singes-posztós, vendégfogadós és fű-
szerszamos boltos cégérei történetét, melyet
itt a papirosból való örökkévalóság-
ba vésünk bele a Budai Napló nyájas
olvasói számára. (Bubánatára azoknak,
kiknek az ilyesmi elmulása fáj, örömeire
azoknak, kikben él a város lelke.)

*

Tenyeres, talpas, lompos Fekete Med-
ve volt a régi apothéka cégére a Fő ut-
cán. (E vén bundás fázik az újmódi idők-
től és ma benne lakik a patikában.) A
Vigadó helyén volt Schön úr játékos bolt-
ja, az Arany Kalapács. (Hárombék Effen-
di, mint néhai budai pöttön gyerek, itt
bámulta a játékosodákat nővérkéivel
együtt.) A „Három Szeretsenyek“ fekete
képe ott vigyorgott a vendégfogadó föl-
lött, a Batthyány utca sarkán, szemben
a mai Római Császár patikával. „Három
Balta“ volt a korcsma cégére az erről el-
nevezett téren. Irma-tér lett a neve a
Biedermeyer idején, mert módi volt az
ánglus divat és Mary megfordítva, Irma,
vagyis Mária, ami Szűz Máriát jelent.
(Ma is Irma-tér lehetne, dehát az utca-
keresztelősdihez hivatal kell, kinek hi-
vatalt ad az Isten, eszet is ad hozzá s
így az ember belenyugszik abba, hogy
1919 után ezt a budai szint eltörülte a
hivatali ész.) A Szeiffert kávéházzal
szemben a mai boros korcsma helyén ál-
lott a Fehér Paripa (Zum weissen Röss'l)
korcsma. A Császárfürdő mögötti máso-
dik házban, a régi rituális zsidó vendéglő
melletti házban a Kék Sündisznóhoz

címzett blaumontágos mesterlegényi ser-
mérő korcsma. Piros Alma volt egy régi
ház házjegye a Donáti utcában, mintegy
a budavári vörösrézzel fődött kupolájú
II. Ulászló idejéből való bástyatorony
neve, melyet török atyánkfiai is Piros
Alma, azaz Kizik Elma néven neveztek.
A Várban megvan még az Iskola-téren a
Veres Sündisznó házjegye, mely egyúttal
vendégfogadó és kávéház cégére is volt.
A Fortuna utcában ott van az 1785-ban
alapított Fortuna vendégfogadó kapuja
fölött a helyes római dáma, az Empire
idején fába faragott Fortuna. Egy másik
házon újmódi, pucér Fortuna fejrénepet
állított stíluskedvelő gazdája. Az Iskola
utcában látható egy régi kékfestőcégér,
a Kék Csillag. A Medve utca sarkán búsul
az Arany Medve. (Hogyne búsúlna, mi-
kr orégi, letört arany díója helyett olyan
bádoggolyóbisba harap szegény, mely a
világ valódi mivoltát és a földi dolgok
múlását jelentő, egészen messze, távol,
félreeső, árnnyékos helyek vízzúdító ma-
sinájának usztatócsapos gömbje. Ilyen
szomorú sors is csak budai medvét ér-
hetett! Jeles dolog volna, ha a műemlé-
kekre felügyelő fővárosi bizottsági arany-
ra pingáltatná e medvét s markából ki-
dobná a méltatlan, csúfos golyóbist.)
Mellette pompázik az Arany Fácányma-
dár vendégfogadó márványba faragott cé-
gérének képe. (Valamikor színes volt. Őt
pengőből kitelne a kipingálása.)

A Batthyány utcában, a Szily-házon
máig ott van hat emberi fej rómaiás ké-
pe. A „Hat fejhez“ volt a ház egykori
házjegyneve. A közelében volt a Három
kozák ház. A Szilágyi Dezső téren az
egykori Fazekas piacon, a déli sarkon volt
a Vörös Rák speczerájós, az éjszakin a
Zöld Rák. A Három Nyúl kaszárnyával
szemben fűszerszamos bolt volt a Fekete
Kakas. A főutcai Friedel cukrász cégére
máig benne van a boltban, a Flóra, Var-
ságh Jakab neves cégérképíró festette az
1840-es években. A sarkon — a mai cuk-
rász helyén — volt a Fekete Kutya fű-
szeres. Ennek helyére költözött a cuk-
rászbolt. A Ponty utcában van a Kacsá-
ház, valamikor állítólag olyan leányos
ház volt. A Retek utca névadója a máig
álló Fekete Retek ház volt, benne a Fe-
kete Retek vendégfogadó, jobbra a Fe-
kete Retek fűszerszamos. A Retek utca
és Káplár utca sarkán volt a Kék Szamár,
a blaumontágos seres korcsma, a Fillér
utca sarkán „Az utolsó fillérhez“ címzett
korcsma, mely az utca névadója lett. A
Batthyány és az Ostrom utca sarkán volt
a Vadember fűszerszamos (Zum wilden
Mann): nagy, meztelen, óriás, markában
gyökerestől kitépelt fa. A Hattyú utca
és a Széna tér sarkán a Kresslbauer fű-
szeres cégére, a Segítő Mária volt. A
Gyorskocsi utca és az Iskola utca sarkán
volt a Sörös Csizma vendéglő, másképen
„Zum grossen Stieb'l“. A Zsigmond utcá-
ban balra egy régi földszintes ház volt a
„Budai Fehér Farkas“ vendégfogadó,
megkülönböztetésül hasonló pesti test-
vérkéjétől. A régi Plébánia utca, — ma
Markovits Iván utca — és a Fő utca sar-
kán volt a Zöld Vadász rőfös bolt. A Há-
rom Nyúl kaszárnya mellett a Próféta
profétálta, hogy a legjobb rőfös Budán a
Mendel és Társa.

Három rózsza virított a fűszeres bolt
fölött a Csalogány és a Fazekas utca sar-
kán. Arany Tetű volt a korcsmacégér a
mai Lövölde előtti mező sarkán, ezért
lett e birkalegelő neve Tetű-rét, — Laus-
Wiese — majd Tetves-rét. Szamár-rét volt
a Lövölde fölötti rét neve, a Zöld Szamár
korcsmáról és Szép Svájcerné volt a
szemlőhegyi korcsma neve; cégére va-